

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA Vprašanja

LETNO III. — Štev. 23.

NOVO MESTO, 6. JUNIJA 1952

CETRTLETNA NAROCNINA 100 DIN

IZHAJA VSAK PETEK

Od tedna do tedna

Priprave na doslej največje vojaške manevre sovjetskih čet in oboroženih sil informacijskih držav v neposredni bližini jugoslovanske meje so po svetu zbudile veliko pozornost, saj gre pač za novo demonstracijo proti naši državi.

V tej zvezi je vredno opozoriti tudi na nedavni dogodek, ki osvetljuje razmere v informacijskih satelitskih državah. Stirje najvišji funkcionarji romunske partije — Luka, član CK, finančni minister in podpredsednik vlade; Georgescu, član sekretariata CK, minister za notranje zadeve in podpredsednik vlade; Ana a. Hubert Repovž, član politbiroja in zunanjega ministra; in Radaceanu, tudi član politbiroja in minister za delo — so padli v nemilost. Ne gre toliko, da te štiri osebe, ki so se kot funkcionarji partije in najvišji državni voditelji vedno z največjo vnočino in klečplaznostjo zavzemali za izvrševanje ukazov iz Moskve (Paukerjeva in Georgescu sta tudi med podpisniki protijugoslovanske informacijske resolucije), pač pa v glavnem za razmere v današnjem Romuniji. Romunsko delovno ljudstvo izjemajo Rusi do skrajnosti: nafta odteka po naftovodu v Odeso in prekop Donava-Crno more gradijo pod sovjetskim vodstvom in za sovjetske gospodarsko-strateške interese. Denarna reforma, ki jo je — seveda po navodilih iz Kremlja — izvedel Luka, mnoštvo deportacije, tudi po navodilih iz Moskve, ki jih je z vso ostrino izvajal šef tajne policije Georgescu, prisilni ukrepi za »večjo disciplino« v tovarnah, ki jih je uvedel Radaceanu, in politika, ki jo je vodila Paukerjeva, so naravnododolec odpor in negodovanje pri vsem romunskem ljudstvu. Vse kaže, da je to negodovanje doseglo točko, ko bi lahko prekipele. Tato so tudi po stari navadi (sovjetski) brž poiskali »krivce«, na katere so zvalili vso krivo za škodo, ki jo je utrpela država, in za težkoči pri preskrbovanju delavstva. Ta igra ni nova, kajti poznamo jo iz neštih drugih primerov, ko »modro vodstvo« na lahek način žrtvuje svoje najzvezje opričnike in izvrševalce ukazov, samo da bi ostalo še naprej »modro« in »nezmotljivo«. Vendar pa potrjujejo razmere v Romuniji, ki niso drugega kot izraz splošnega položaja v vseh informacijskih državah, še enkrat pravilnost poti, po kateri je krenila naša država takoj, ko se je pojavil prvi pritisk proti Jugoslaviji.

Nemško vprašanje je slej ko prejše vedno najaktualnejše. Napetost se veča, kajti zapora meje med Vzhodno in Zahodno Nemčijo, ki so jo izvedle sovjetske čete, je rodila represalije s strani zahodnih okupacijskih čet v zahodnem delu Berlina, ki so blokirale vzhodnonemško radijsko postajo, ležečo na njihovem sektorju. Seveda se je ta napetost odrazila tudi v drugih delih Evrope; tako je n. pr. Svedska objavila celo delno mobilizacijo svojih oboroženih sil. Vendar poznavalci razmer sodijo, da gre v Nemčiji v glavnem za taktične poteze sovjetske politike, katerih posledica pa bo v glavnem le zaostreitev »hladne vojne«.

Posebno britanski tisk posveča obisk prostora razmer v Južnoafriški uniji, kjer se reakcionarna burskonoacionalistična skupina predsednika vlade dr. Malana pripravlja, da odcepi — če mu bo tako kazalo — Južnoafriško unijo iz Britanske skupnosti narodov. Cepav bi na prvi pogled izgledalo, da gre za nekaj politično pozitivnega, da vendar treba opozoriti, da vodi Mallan izrazito nacistično, rasično, protisemitsko in protičrnsko politiko, ki jo podkrepljuje s svetopisemskimi citati o »zivoljenu ljudstvu«. Mallanov režim v Južni Afriki spada gotovo med najbolj nedemokratične oblasti na svetu.

Eucharistični kongres v Barceloni sicer nima posebnega »svetovnega« političnega pomena, je pa vendar izraz teženj, ki jih zastopa Vatikan. Ze same dejstvo, da je bil za pokrovitelja tega kongresa izbran krunil španškega ljudstva — general Franco in da sodeluje pri vsej organizaciji ameriški kardinal Spellman, govoril o tem, kakšno »pozavo« ima Vatikan v sedanjih mednarodnih situacijah za najbolj »koristno«.

Združene države Amerike preživljajo resno krizo. Tudi Vrhovna sodišče je namreč izjavilo, da je Trumanov odlok o prevzemu jeklarske industrije pod državno nadzorstvo — protiustaven in nezakonit ter mora ameriška vlada vrnila tovarne kapitalistom. Toda ta sklep Vrhovnega sodišča je sprožil novo stavko v vsej jeklarski industriji. Delavci so takoj zapustili tovarne, pred katere so postavili svoje straže. Vsa ameriška proizvodnja jekla je s tem ustavljena. Malo je izgledov, da bi lastniki tovarn privolili v zahteve delavstva, da morajo podjetniki povzeti mezde delavstvu. Pač pa se slišijo glasovi, da bo Truman proti stavkam delavcev uporabil protidelavski Taft-Hartleyev zakon, ki prepoveduje stavkanje. Na vsak način pa zna sedanjih položaj v Ameriki pripeljal do že resnejše krize in to ne samo v proizvodnji, pač pa tudi v odnosih med delavstvom in kapitalistom, kar pa seveda ne bo ostalo brez vpliva na ostatočno ameriško notranje življenje.

Proračun novomeškega okraja za leto 1952 je sprejet

V sredo 28. maja je bila v dvorani Doma ljudske prosvete v Novem mestu druga redna seja OLO, na kateri je bil predložen osnutek proračuna za 1. 1952, ki ga je izdelal okrajni Gospodarski svet. Izredno zanimanje, ki je vladalo za to sejo, se je pokazalo tudi na zunaj v dobrski udeležbi odbornikov (7 jih je manjško opravljeno, 26 pa neopravljeno) in njihovem sodelovanju v razpravljanju. Poleg odbornikov so bili na seji t. dr. Franc Hočevar, predsednik Vrhovnega sodišča Slovenije, t. dr. Martin Zugelj, sekretar OK KPS Novo mesto, t. dr. Hubert Repovž, predsednik Okrajnega sodišča, t. dr. Milan Regvat, predsednik Okrajnega sodišča, številni predsedniki in tajniki občinskih ljudskih odborov ter zastopniki nekaterih organizacij.

Osutnik proračuna je predložil po uvidnih formalnostih predsednik Gospodarskega sveta OLO t. dr. Lovro Grden, ki je pred utemeljitvijo poudaril pomen sprejemanja samostojnega okrajnega proračuna. Vse doslej je bil okrajni proračun vezan na republiški proračun; številni gospodarski in politično-upravni ukrepi zadnjega časa pa omogočajo podrobnejšo delitev družbenih skladov iz skupnega družbenega plana tudi okrajem in občinam. Razumljiva je sicer želja občin in njihovih prebivalcev, da bi se že letos vložilo v nujno potrebna investicijska dela kar največ sredstev.

226 MILIJONOV 632.000 DINARJEV DOHODKOV IN IZDATKOV

Letos zajema okrajni proračun stodobitne dohodke iz kmetijstva, zadruž, obrtniških gospodarstev, dohodkov ostalih poklicev ter vse takse, ki bodo na področju okraja pobrane. Od 808 milijonov dinarjev, ki jih bodo delavci novomeškega okraja letos prispevali v

din, občina Gotna vas 1.777.231 din, občina Rakovnik 1.171.896 din itd. Medtem pa ima n. pr. občina Dobrovč navzvek visokemu predpisu zaostanka samo še nekaj več kot pol milijona dinarjev.

Slabo plačujejoči davki obrtniki v novomeškem okraju. Zal o tem vpravljaju danes ne pišemo prvič. Za lani dolgujejo obrtniki še 2.238.283 din, za leto pa 2.764.321 din. To kaže na malomarnost s strani obrtnikov in na popustljivost finančnih organov pri OLO. Brez dohodka bo okrajni proračun samo kos papirja — in ni več! Ker se je gospodarska moč okraja v letih po osvoboditvi znatno dvignila, je od zavesti davkoplaca večelje odvisen na daljnji gospodarski in kulturni razvoj okraja!

PRORAČUN NAZORNO PRIKAZUJE VLOGO PROLETARIATA V BORBİ ZA BOLJŠE ŽIVLJENJE

Omenili smo že, da bodo delavci novomeškega okraja letos prispevali v družbeni plan države 806.613.000 din. Povprečno bo s tem prispeval vsak delavec v okraju 141.000 din. Okrajno povprečje kmetov, to je povprečna višina kmečke dohodnine ne glede na velikost posestva, pa znaša letos 11.363 dinarjev. Seveda bodo posamezni večji kmetje plačevali veliko več, manjši pa veliko manj itd., toda okrajno povprečje govori samo na sebi dovolj razločno o tem, da je kmetijstvo na Dolenjskem še vedno nerazvito, razdrobljeno na tisoče parcel in parcelic; govori nam o tem, da živi naš kmet preprosto, gospodarsko nedosnosno življenje. Nujno bo treba zato izboljšati način proizvodnje, upeljevati mehanizacijo v kmečko delo ter si z raznim odsekim splošnih kmetijskih zadrug pomagati do blaginje. Davki niso pre-

posameznega delavca v zasebni obrti pa odpade 7900 din. Na delavca, zaposlenega na državnem posetvu, pride letno povprečje 48.100 din. Stevilke same nazorno prikazujejo udeležbo in prispevek posameznih slojev prebivalstva v družbenem planu.

Po predloženem osnutku je predsednik OLO t. dr. Viktor Zupančič začel razpravljanje o proračunu. Stevilni odborniki so se oglašali z vprašanjami, prošnji, predlogi in utemeljitvami, našeli pa so tudi precej krajevnih potreb. Odborniki so se заниmali za udeležbo občin na dohodkih, govorili so o zdravstvu, šolskih vprašanjih, o vlogi delavskega razreda v socialistični družbi, pomenu lokalnih podjetij, o vprašanjih kmetijstva, o odsekih splošnih kmetijskih zadrug itd. Na vsestransko utemeljen predlog ravnatelja Dolenjskega muzeja t. dr. prof. Janka Jarca, ki je govoril k kulturnih nalogah in materialni vrednosti Studijske knjižnice, muzeja, Okr. arhiva in o stanju spomeniškega varstva na Dolenjskem so odborniki OLO na predlog predsednika zvišali proračun kulturnih ustanov na 400.000 din iz proračunske rezerve.

Na popoldanskem nadaljevanju je bil po obsežnem razpravljanju proračun z dopolnitvami sprejet, prav tako pa so odborniki potrdili zaključni račun za leto 1950. Sledilo je poročilo o primopredaji poslov bivšega OLO Trebnje, nakar so bili vskljeni odloki OLO Trebnje in OLO Novo mesto. Po razsjetih in izvolitvah okrožnih ter okrajnih sodnikov in sodnikov porotnikov je bila celodnevna seja OLO zaključena.

Seja Okrajnega izvršnega odbora OF Novo mesto

V petek 30. maja je bila v Novem mestu seja Okrajnega izvršnega odbora Osvobodilne fronte, katere se je poleg članov udeležili tudi več predsednikov in sekretarjev občinskih odborov. Na dnevnem redu se bila poročila članov o delu občinskih v vaških odborov OF, tekoče politične načrte fronte in vprašanje zadružništva. Po izvahni razpravi je predsednik tovaris Martin Zugelj nakažal nekaj najnujnejših načrtnih predpisov, ki so navedeni v nadaljnji načrtni razpravi. Predsednik OLO na predlog predsednika zvišal proračun kulturnih ustanov na 400.000 din iz proračunske rezerve.

Resnica o požarih na Brezovi rebri

Pred nekaj tednimi je bila vsa Bela krajina pod vtipom požarov, ki so se drug za drugim vsak večer vrstili v vasi Brezova reber. Ti dogodki so upravičeno razburjali prebivalstvo Bele krajine, ki je živilo v strahu, da jim zločinska roka lahko v trenutku uniči premoženje. Zato so ljudje s strahom pričakovali vsakega prihodnjega večera.

Zločinske požige pa so hitro izbrali ostanki reakcije in povezovali tajinstveno nastajajoče požare z gongo proti naši državi po oživljajočih povampirjenih fašistih v Trstu in Italiji. Napovedovali so, da so požari znak za splošno borbo, ki naj spremeni pri nas obstoječe stanje in vrne reakcionarjem njihovo za vedno izgubljeno oblast in privilegije, ki so jih imeli v staro Jugoslavijo.

Kakor vselej so tudi to pot reakcijarji napovedovali dneve in ure začetka vojne, govorili so o neki tui (baje anglo-ameriški in italijanski vojski), ki se nahaja na Gorjancih in čaka na začetek vojne. Izmišljali so si grozilna pisma, ki naj bi jih prejemali dobri aktivisti OF. Govorili so, da so videli na Krasincu večje število tujih oboroženih vojakov, v vsakem človeku, ki je prišel v vas ali šel po cesti, so videli tajinstvenega človeka, ki pripada pozigalski skupini. Neki kmet je baje celo videl moskega, ki je bil preoblecen v žensko in nosil pri sebi celo košaro bomb, ostalega orožja itd. Tovarišu Juliju Stampoharju, borcu iz leta 1941, pa so, izrabljajoč to situacijo, tercikalce iz okolice posredovali vest, da se »ne bo več dolgo šopiril v Gradacu...«

Pri vsem tem ni nič čudnega, da so take grožnje letelo samo na borce in aktiviste iz NOB, s čemer je dovolj zgovorno pojasnjeno, kdo si izmišlja te govorice in kakšen namen hoče s tem dosegati. Reakcija je hotela požige napraviti Državnemu zavarovalnemu zavodu in s tem občini ugled zavoda v očeh Belokranjcov.

Vsi pametni, poštreno in trezno mislišči ljudje Bele krajine so se smejali vsem, ki so nasedli tej sovražni propagandi. Zaupalci so v ljudske oblasti in njenim organom, da bodo kakor vselej tudi v tem primeru prej ali slej ugotovili vroketajstvenih požarov na Brezovi rebri.

Kakor vselej je tudi sedaj praksa dokazala, da je podla propaganda ostankov reakcije le manever za zastraševanje naših poštenih ljudi, da ima

organji notranjega poverjenštva artilerijska dva domačina: Jožeta Pluta in Toneta Ogulina, ki sta v začetku preiskave tajila vsako krivdo za požige. Kasneje pa sta pod težo dokazov vendar priznala, da sta začgala poslopja štirih gospodarjev: Severja, Pečaverja, Stepanca in Cesara, kakor tudi, da sta imela namen začgati se Golobičevu poslopje v Cesarev hram. Preiskava je v teku. Kakšni motivi so omejena požigalcema naredovali požige in od kod izvirajo navodila zasnovanih požigov v njihov namen, bomo še objavili, čim bo to ugotovljeno. Taka je resnica o požigih na Brezovi rebri.

Na osnovi nekaterih dokazov so organi notranjega poverjenštva artilerijska dva domačina: Jožeta Pluta in Toneta Ogulina, ki sta v začetku preiskave tajila vsako krivdo za požige. Kasneje pa sta pod težo dokazov vendar priznala, da sta začgala poslopja štirih gospodarjev: Severja, Pečaverja, Stepanca in Cesara, kakor tudi, da sta imela namen začgati se Golobičevu poslopje v Cesarev hram. Preiskava je v teku. Kakšni motivi so omejena požigalcema naredovali požige in od kod izvirajo navodila zasnovanih požigov v njihov namen, bomo še objavili, čim bo to ugotovljeno. Taka je resnica o požigih na Brezovi rebri.

Vsem onim, ki so tako strahopetno in klavirno pokazali in se dali begati od strani reakcionarne propagande, naj bo enkrat za vselej ponoven dokaz, da so dejstva vedno pobijala delo in napovedovanje reakcije, kateri ne smejo nasedati, pač pa jih je treba na vsakem koraku pokazati zobe. Dokazati ji je treba, da nima ničesar skupnega s koristmi delovnega ljudstva Bele krajine, saj ni prenehala s svojo praksjo, katere se je posluževala v letih NOB, ko je tudi v Beli krajini dala požgati nad 1000 poslopj.

-jd.

Na Vinicah v kočevskem okraju so odkrili spominsko ploščo dr. Ivanu Prijatelju

V nedeljo 25. maja je bila na Vinicah pri Sodražici lepa proslava. Slavistično društvo ljubljanske univerze je odkrito spominsko ploščo »velikemu slavistu dr. Ivanu Prijatelju, ki je bil rojen leta 1875 na Vinicah v hiši Števila 17. Vse njegovo življenje je bilo posvečeno ljubezni do slovanstva, zlasti še do slovenskega naroda.

Proslava je bila skromna, zato pa tem bolj prisrla. Odkritju so prisostvovali zastopniki ljubljanske univerze, med njimi dr. A. Sodnik, dr. Svetozar Štefan, dr. Vodenik in drugi. Zastopana je bila tudi Slovenska matica, Drustvo slovenskih književnikov in slusatelji ljubljanske univerze — filološki oddelki.

Vsi načrtoči so poveličevali velik kulturni pomen dr. Ivana Prijatela. Proslava se udeležili tudi gimnaziali iz Ribnica in Sodražice. Učenka 3. razreda gimnazije iz Ribnica je v žaljivih besedah povedala nekaj dogodkov iz življenja dr. Ivana Prijatela. Poudarila je, da je tudi ribnški dolina poleg velikolaške dala nekaj slavnih mož, med njimi velikega skladatelja Gallus Petelinja, p. Staneta Skrabca, dr. Ivana Zbačnika in dr. Ivana Prijatela.

Slovesnosti je prisostvovalo tudi precej domačinov, ki

Ob delni preureditvi nekaterih kmečkih delovnih zadrug

V teh dneh so v nekaterih splošnih in kmečkih delovnih zadrugah izredni občni zbori, na katerih zadružniki razpravljajo in sklepajo o novih oblikah zadružnega gospodarjenja — o spojivitvah kmečkih delovnih zadrug s splošnimi kmetijskimi zadružnimi. Pobud za to je prišla od samih zadružnikov, vendar pa je sprožil predlog vrsto različnih točenj. Medtem ko so vsi resnični zadružniki in vsi, ki jim je napredek našega gospodarstva pri srcu, ta predlog toplo pozdravili, so se vedno k tudi tak, ki mislijo, da je sedaj nastopal čas za popolno razbitje zadruga. Takim razbijatičem povemo samo to, da so se tudi tokrat urezali. Ne razpustitev, pač pa močno okrepitev zadružništva pomenijo najnovije spremembe v zadružništvu.

Podoben primer je v Dobrniču. Tamošnja KDZ je samo dežnik, pod katerega so se skrili razni tipi pred obvezno oddajo in davki, v resnici pa gospodari vsake na svojem kot prej. Od takih zadrug skupnost nima nobene korist, kvečemu le škodo.

Zgleden primer, kako resnični zadružniki razumejo razvoj in napredok kmečkega zadružništva, imamo v Straži. Tam imamo najmočnejšo splošno kmetijsko zadrugo v okraju. Zraven pa životari majhna KDZ, sestavljeni iz šestih družin, ki navlči najbolj volji članov ne more nikamor naprej. Že na rednem letnem občnem zboru KZ so v upravnem odboru izvolili tudi člane KDZ in tako povezali delo. Splošna kmetijska zadruga ima dobro poslujočo ekonomijo, strojni odsek in vrsto drugih odsekov, s priključitvijo KDZ pa se bo njeno poslovanje razširilo še na to. KDZ bo še nadalje ostala samostojen odsek, toda pod skupnim enotnim vodstvom splošne kmetijske zadruge.

Poglejmo še, do kakšnega zaključka so prišli člani upravnih odborov KDZ Trška gora, KDZ Št. Peter in splošne kmetijske zadruge Št. Peter. KDZ Trška gora ima veliko vinogradov. Za vino-grade je treba precej hlevskega gnoja, za hlevski gnoj je treba veliko živine, ki zahteva spet veliko travnikov. Teh delovna zadruga Trška gora nima. Naspromčno pa ima njiv in travnikov KDZ Št. Peter preveč. Naravna posledica takega stanja je za vsakega žolarja razumljiva. Spojitev obetih KDZ s splošno kmetijsko zadrugo pod eno upravo. V tem velikem zadružnem gospodarstvu bo mogoče razviti sledeče panoge: vinogradništvo na Trški gori, ob cesti v Št. Peteru poljedelstvo in vrtnarstvo, vmes pa je obširen pas travnikov, kot nalaže pripravil za razvoj živinoreje. Vse štiri panoge, pa še urejene sadne plantaze, za katere je pobotov pod Trško goro izredno prikladno, ustvarijo vse pogoje za razvoj velikega kmetijskega proizvodnega obrata, ki bo lahko dobro izkorisčal sodobne tehnične pripomočke in s tem povečal dohodek zadružnikov. Bližina Novega mesta kot potrošnega centra daje temu še poseben poudarek.

Spremembe v nekaterih zadrugah še pomenijo odstopanja od zadružništva celo razpusta KDZ, kot si to želijo nekateri "zadružniki" v KDZ Mokronog in Dobrnič, pač pa okrepitev in razširitev zadružnega gospodarstva na nekaj zadružnega premoženja, da so krili zasluj delovnega dne. Tako so prišli v dveh letih od 46 glav goveje živine, katero so pravzaprav dobili podarjeni od države, na 14 glav. V dveh letih so prodali 32 glav živine, da so krili svojo nedelavnost in lenovo v zadrugi! Prodali so tudi kosilni stroj, češ da ga nimajo kaj potrebovati. Nasproti pa je v Mokronugu močna splošna kmetijska zadruga z dobro poslujućimi odsekami, ki s svojim gospodarskim udejstvovanjem odločno posega v problematiko kmetijstva vse okolice. Nič ni

tu bolj naravnega kot spojitev KDZ s KZ, ki bo postala poljedelski ali kmetijski odsek pod eno upravo. Tako se bo dobro gospodarstvo upravnega odbora v vodilnega kadra splošne kmetijske zadruge razširilo še na kmetijstvo, kar bo nedvomno ugodno vplivalo na nadaljnji razvoj zadružništva in napredok kmetijstva. Stroji, ki so bili v KDZ največkrat slabci ali nič izkorisceni, bodo dostopni vsem članom splošne kmetijske zadruge.

Podoben primer je v Dobrniču. Tamošnja KDZ je samo dežnik, pod katerega so se skrili razni tipi pred obvezno oddajo in davki, v resnici pa gospodari vsake na svojem kot prej. Od takih zadrug skupnost nima nobene korist, kvečemu le škodo.

Najnovje spremembe v organizaciji nekaterih šibkih KDZ niso nastale po diktatu od zgornjih, pač pa po lastni pobudi naprednih zadružnikov. Zato bo organizacijska oblika zadruge tako, karšči sibo zamislili zadružniki sami in kakršna odgovara krajevnim prilikam. Vsem pa, ki so si tudi ob teh spremembah brusili pipec, da bi z njimi zaboldili zadruge, pa povemo še enkrat, da si bodo z njimi samo prerezali špekulantko nit, na kateri so morda še viseli v zadrugi.

najbolj demokratični podlagi. Splošne kmetijske zadruge, ki v času odkupov in obvezne oddaje niso mogle razviti svoje delavnosti, postajajo iz dneva v dan močnejši faktor pri dviganju kmetijske proizvodnje. Razširjenje splošnih zadrug na vse panosane kmetijstva in prategnitev najposobnejših kadrov v vodstvo, bo v korist vsem zadružnikom in skupnosti. Novi ekonomski pogoji in gospodarski položaj doma in v svetu zahtevajo nujno preusmeritev našega kmetijstva iz zaostalega na napredno moderno gospodarjenje z uporabo vseh pripomočkov, ki jih danes že nudi naglo razvijajoča se industrija. Le na veliki površini je možna boljša obdelava zemlje in pravilna izraba agrotehničnih pri-

pomoci. Vsem pa, ki so si tudi ob teh spremembah brusili pipec, da bi z njimi zaboldili zadruge, pa povemo še enkrat, da si bodo z njimi samo prerezali špekulantko nit, na kateri so morda še viseli v zadrugi.

R.

V Metliki so proslavili deseto obletnico množičnega odhoda v Partizane

Za svoj krajevni zgodovinski praznik so si Metličani izbrali obletnico množičnega odhoda v partizane. Prva skupina partizanov je odšla iz Metlike pod vodstvom heroja Mihelčiča že leta 1941, največ pa jih je šlo v aprili in maju 1942, kar je bila posledica dobrega dela partiske organizacije in revolucionarne zavesti ljudi.

Lets 18. maja so Metličani prvič proslavljali množični odhod v partizane. V soboto 17. maja zvečer so pripravili na Majerju velik taborni ogej, kamor se je razvil izpred mestne občine sprevid z mestno godbo na čelu. Ob velikem ognju so imeli zbrane rečitacije pripadnikov Jugoslovanske ljudske armade, mladine in pionirjev, pevski zbor pa je zapel nekaj partizanskih pesmi. O spominih na množični odhod v partizane leta 1942, o borbah in uspehih ter današnjih načinov preživelih borcev v vseh delovnih ljudih je govoril tovarš Rudi Malešič, borec iz leta 1942. Neumorno je ves čas igrala godba. Svečanosti ob tabornem ognju se je udeležilo okrog 800 ljudi.

V nedeljo dopoldne ob 9. uru je bila v Domu ljudske prosvete svečana aka-

demija, katere so se med drugimi udeležili preživeli stari borce in aktivisti: Ivan Novak — Očka, Jože Borštnar, Franc Kočevar — Ciril, Ivan Lovšček — Jan, Slava Firova z možem, Olga Jurajevičeva z možem, Rudi Malešič, Franc Košir, Bojan Fabjan in še veliko drugih. Povabljeni goste in ostale udeležence je pozdravil v imenu mestne organizacije Zveze borcev Julij Kopinič. Na akademiji so govorili: član Centralnega komiteja KPS Ivan Novak — Očka, član Glavnega odbora Zveze borcev Slovenije Jože Borštnar in domačin polkovnik JLA Franc Kočevar — Ciril. Vsi so se v govorih spominjali priprav, organizacije ter odhoda v partizane mimo vseh italijanskih bunkerjev in bodeče žice ter zlasti poudarjali, da je danes potrebna prav tako strnjeno in enotnost domačega SKUD, tako ženski in moški pevski zbor, pionirji, mladinci in posmejni recitatorji ter godba.

Popoldne se je razvila na zgodovinskem Pungartu prijetna domača zabava ob pečenih jančkih in pristnem belokranjskem cvičku, ki je trajala pozno v noč.

Za naše gospodarje

ZATIRAJMO KOLORADSKEGA HROŠČA

Nadaljujemo z navodil za borbo proti koloradskemu hrošču.

Kakor hitro je na neki njivi odkrita okužba, mora lastnik to takoj prijaviti občinskemu ljudskemu odboru. Poleg pobiranja hroščev in ličink hromo hrošča zatirali tudi s kemičnimi sredstvi. V poštev pride zapraševanje z pantakanom in gameksanom, škropiljenje z arsenatni in ubrizgovanje ogljikovega zvepleca v zemljo. Kdaj in kako bo treba začeti z enim ali drugim zatiranjem, bo odločil občinski vodja. Pri zatiranju koloradskega hrošča mnogi dvomijo v učinkovitost pantakana, gameksana ali arsenatov, to pa zaradi tega, ker večkrat poskušajo učinkovitih sredstev na škodljivca. V zmoti so oni, ki govorijo, da kemijska sredstva niso učinkovita. Zato naj si zapomnijo sledete: pantakan ali gameksan (DDT) učinkuje na škodljivca tako, da mu omrži živčevje. Na škodljivca deluje počasi in hrošč pogine šele v času do 48 ur. O tem se lahko vsakdo prepriča v sobi na muhah. Arsenati pa so sredstva, ki vsebujejo v sebi strup arsen. Hrošč ali ličinke poginju sami v slučaju, da požar z arsenati zastrupljeni hrano, v našem primeru listje. Razumljivo je, da na jačku ne vpliva nobeno sredstvo smrtonosno, zato je treba prašenje ali škropiljenje ponavljati v presledkih. Poskus, da so na primer namočili žive hrošče v raztopino arsenata, a so ti še naprej živeli, je brez podlage, da bi dvomili v učinkovitost arsenatov.

Normalna uporaba pantakana je 15 do 20 kg na hektar, arsenata pa dodamo 0,7 do 1 kg na 100 litrov vode. Pri uporabi arsenatov moramo paziti, da škropivo večkrat premesamo in da po-

škopimo vse liste krompirja. Pri škropiljenju z arsenati priporočamo kmetovalcem, da istočasno škropi tudi proti krompirjevi, plesni z modro galijo ali bakrenim apnom. Za to rabimo i do 1 in pol odstotno raztopino. Prvič škropimo pred cvetenjem, drugič pa po cvetenju krompirja. Uspeh bo neverjetno zadovoljiv in upamo, da bo v bodočih letih škropiljenje krompirja zvepleca v zemljo. Kdaj in kako bo treba začeti z enim ali drugim zatiranjem, bo odločil občinski vodja. Pri zatiranju koloradskega hrošča mnogi dvomijo v učinkovitost pantakana, gameksana ali arsenatov, to pa zaradi tega, ker večkrat poskušajo učinkovitih sredstev na škodljivca. V zmoti so oni, ki govorijo, da kemijska sredstva niso učinkovita. Zato naj si zapomnijo sledete: pantakan ali gameksan (DDT) učinkuje na škodljivca tako, da mu omrži živčevje. Na škodljivca deluje počasi in hrošč pogine šele v času do 48 ur. O tem se lahko vsakdo prepriča v sobi na muhah. Arsenati pa so sredstva, ki vsebujejo v sebi strup arsen. Hrošč ali ličinke poginju sami v slučaju, da požar z arsenati zastrupljeni hrano, v našem primeru listje. Razumljivo je, da na jačku ne vpliva nobeno sredstvo smrtonosno, zato je treba prašenje ali škropiljenje ponavljati v presledkih. Poskus, da so na primer namočili žive hrošče v raztopino arsenata, a so ti še naprej živeli, je brez podlage, da bi dvomili v učinkovitost arsenatov.

Normalna uporaba pantakana je 15 do 20 kg na hektar, arsenata pa dodamo 0,7 do 1 kg na 100 litrov vode. Pri uporabi arsenatov moramo paziti, da škropivo večkrat premesamo in da po-

Iz Novih Lazu

27. aprila je bila v prostorih osnovne šole v Št. Lazejci proslava na čast ustanoviteljev OF za področje vasi Novi Laz. Morava-Rogati hrib in več manjših vasi. Program, ki so ga izvajali učenci osnovne šole, je bil zelo pester in dobro pripravljen, za kar nosi največ zasluga šolska upraviteljica tov. Nada Pepež. Po govoru, ki ga je imela tov. Pepeževa, so izvajali pionirji več igrie, ki jih je pripravila tovarniška upraviteljica. Največ priznanja je žel malci Jurček. Ob koncu proslave pa so zapeli pesem: »Hej Slovenci, kje so naše meje«, ki je vse poslušalo zelo ganila.

Največ zaslug za lepo uspešno proslavo ima nedvomno učiteljica Pepeževa, ki vedno sama, žal brez vsake pomoci ostalih organizacij, skrbi za lepo proslave raznih zgodovinskih dñi; zato jo moramo pochlavit.

A. C.

Zato ne odlašajmo z razpravljanjem in z učenjem, kako se bomo kasneje lotili dela!

Gospodarsko izkorisčanje prirodne osnove

Namen vsake proizvodnje je ustvariti materialne dobrine, ki jih potrebuje družba, da lahko živi, se hrani in razvija. Niso se daleč za nami desetletja, ko je bila proizvodnja se precej primitivna in ko je v gospodarstvu povsem prevladovalo kmetijstvo. Obrt je bila sprva le hišna obrt, kasneje pa so se razvili poklicni obrtniki. Polaganoma je iz obrtniških obratov nastala industrija in ta se vse bolj razvija. Dandanes si sodobnega gospodarstva brez industrije ne misli več ne moremo. In tudi ko govorimo o Dolenjski, stalno ugovarjamo, da ima malo industrije, da je osnova gospodarska pogona še vedno le kmetijstvo.

Vse proizvodnje pa le izvira v prirodi. Na rodovitni zemlji, če je obdelana, če ima dovolj moči in sonca, zrastejo poglaviti pridelki za prehrano in številne industrijske surovine. Ce je več industrije, le-ta zahteva več industrijskih surovin, številnejše delavstva in prebivalstvo, pri tudi več kmetijskih pridelkov za prehrano. Z graditvijo industrije se tudi stalno odtegnejo zemlji drugim panoram. Toda mora industrija, če hoče zagotoviti dovoljno kmetijsko proizvodnjo, kmetijstvu dati stroje, ki bodo nadomestili

v industriji zaposlene ljudi, ki bodo bolje obdelali zemljo; dati mora umetna gnojila, ki bodo dala rastlinam bujnejo rast in več hraniv, pa tudi druge potrebne izdelke. Tako se gospodarstvo prepleta in razvija. Ni industrije brez kmetijstva in ne naprednega kmetijstva brez industrije. Povedati pa moramo še nekaj: čimbolj je obdelana zemlja in čimveč pridelka je dala, čimveč je industrije in kolikor več se v njej izvede najrazličnejšega blaga, temveč ima družba vsega tega na razpolago. Razvoj industrije pomeni vsestranski napredek in zato govorimo tako radi o zaostalosti Dolenjske, ker imamo malo industrije.

Vloga najvažnejših gospodarskih ptnog

Oglejmo si najprej osnovno razmerje površin na območju celotne Dolenjske (v okrajih Crnomelj, Grosuplje, Kočevje, Novo mesto in Trebnje ter delih okrajev Krško, Ljubljana-olčica in Trbovlje, to je vsej pokrajini med Savo, Iško in Kolpo). Med kmetijsko in gozdno površino je kar enako razmerje — vsaki je pripad 48 %. V povprečju ima cela Slovenija nekaj več kmetijskih in manj gozdnih površin kot Dolenjska. Ugotavljamo pa tudi, da nekatere gozdne področja na Dolenjskem hranijo še bogato lesno zalogo — in v tem je že ena prednost dolenske pokrajine. Koliko raznih proizvodov lahko industrija izdeluje iz lesa? Toda najpomembnejši so tisti, ki trošijo razmeroma malo lesa, imajo pa veliko vrednost, predvsem tisti, pri katerih les predelujemo na kemični način.

Priroda in gospodarstvo dolenske pokrajine

pa se spet prikažejo na dan. Tipičen krasni izvir ima reka Krka. Primer po-

svojimi koreninicami in vejami ustvarja polagoma vse več rodovitne prsti. Na tem področju pade razmeroma veliko padavin. Ce bi padal dež na dreve, ne bi mogel več tako divje odpalivati rodovitne prsti, kakor jo na golih po-bojih. Izpod dreve voda mnogo manj izhlapeva in iz notranjosti mnogo počasnejše odteka. Gozd se bo boril proti vetrovom, ki pospešuje izhlapevanje in odstranjevanje drobirja. Zarastla se bo zelena travnata odeja, ki bo varovala rodovitno plast pred odplakovanjem. Tako utegnemo z izkorisčanjem prirodnih sil uspešno krotiti prirodo in uspeš, ki ga lahko dosežemo, nas bo prepričal, da Krka ni even v življenu sovražen.

Z izpolnitvenim nalog petletnega plana se ustvarjajo tisti materialni viri, ki nam bodo uspešnejše pomagali začeti izgubljajoči se vodovi, ustvariti vodnjake in še hitreje pogodziti vse kraške goličave. Ta naloga ne bo kar tako enostavna in lahka — uporabite sredstva in začeti. Nanjo se je potrebitno pripraviti, treba je že sedaj skleniti, kaj bomo po gozdu in kaku bomo začeli preurejati prirodo ter kako bomo najuspešnejše izkorisčali vse prirodne zaklade, bodisi premog in rude, rodovitnost zemlje in vodo ter tako dosegli obilnejši narodni dohodek in za vsakega državljanega nekaj več.

Tem bomo lahko začeli novo pot razvoja gospodarstva na Dolenjskem, pot razvoja sodobnega kmetijstva in industrializacije tudi te pokrajine, pot boja in odstranjevan

